

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงของจีนในไทยเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนระหว่างปี 2543 – 2559

FACTORS AFFECTING CHINA'S FDI IN THAILAND IN COMPARISON WITH OTHER ASEAN COUNTRIES DURING 2000 – 2016

พรทิพย์ ตันติวิเศษศักดิ์*

Pornthip Tantivisetshak*

อดิศร ณ อุบล**

Adisorn Na Ubon

* อาจารย์ประจำ หลักสูตรธุรกิจระหว่างประเทศ วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

* Lecturer, International Business Department, College of Innovation Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

* Email: pornthip.tan@dpu.ac.th

** อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** Guest Lecture, Dhurakij Pundit University

** Email: adisorn.nan@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาการลงทุนโดยตรงของจีนในไทยเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียน เนื่องจากในปัจจุบันจีนขยายการลงทุนโดยตรงในอาเซียนเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการที่อาเซียนมีการพัฒนาขึ้นเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) ตั้งแต่ปี 2558 ทำให้ขนาดเศรษฐกิจของกลุ่มอาเซียนจัดเป็นอันดับที่ 7 ของโลก ประชากรภายในกลุ่ม 625 ล้านคน มากกว่าประชากรของกลุ่มอเมริกาเหนือ หรือ กลุ่มสหภาพยุโรป และอาเซียนยังมีจำนวนแรงงานเป็นอันดับ 3 ของโลกซึ่งเป็นรองเพียงจีน และอินเดีย ทำให้กลุ่มอาเซียนมีความน่าสนใจอย่างมากต่อประเทศต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับจีน ซึ่งเป็นประเทศที่มีการขยายตัวอย่างมากในการลงทุนโดยตรงต่างประเทศ (FDI) ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้มี 2 ประการ ประการแรกเพื่อศึกษาการทำ FDI ของจีนในไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียน และประการที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเข้ามาทำ FDI ของจีนในอาเซียน การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละและค่าเฉลี่ย และศึกษาความสัมพันธ์ด้วยสมการถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการทำ FDI ของจีนในอาเซียนประกอบด้วย 8 ปัจจัยจาก 13 ปัจจัยที่ทำการศึกษา และการทำ FDI ของจีนในไทยมีความสัมพันธ์เพียง 3 ปัจจัย ดังนั้นงานวิจัยมีข้อเสนอแนะว่าภาครัฐควรให้ความสำคัญมากขึ้นใน 3 ปัจจัย คือ การเปิดเสรีทางการค้ากับจีน จำนวนนักท่องเที่ยวจีน และจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของไทย เพื่อให้นักลงทุนจีนได้เห็นถึงโอกาสในการดำเนินธุรกิจ และส่งผลต่อการทำ FDI ของจีนในไทยมากขึ้น

คำสำคัญ: การลงทุนโดยตรงต่างประเทศของจีน อาเซียน ปัจจัยการลงทุนโดยตรงต่างประเทศ

Abstract

The aim of this research is to study Chinese Foreign Direct Investment in Thailand compare to ASEAN countries. Currently, China has increasingly expanded FDI in ASEAN, especially after ASEAN has been developing to become ASEAN Communities (AC) in 2015 making the economy of AC to be ranked as TOP 7 of the world economy and population of 625 million people which is more than the population in North America trade region or European Union. Moreover, ASEAN has ranked as the third largest labor market in the world, next below to China and India. As a result, this causes ASEAN to be interesting by many investors, especially Chinese investors who have continuously expanded the foreign direct investment (FDI). There are two objectives of this research. Firstly, is to study the level of China FDI in Thailand compare to other countries in ASEAN. Secondly is to study the factors affect China FDI in ASEAN. Descriptive statistics were used to describe the features of the data: percentage and mean and examined relationships using the stepwise multiple regressions. The research found that there are 8 out of 13 factors that influencing China's FDI and Thailand has only 3 relative factors. This research suggests that Thai government should focus more on 3 factors namely trade openness with China, number of China's travelers and internet users in Thailand in order to urge Chinese investors to realize the investment opportunities and ultimately affect China's FDI in Thailand.

Keywords: China Foreign Direct Investment (China FDI), ASEAN, Factors of FDI

บทนำ

การเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจีน ทำให้รูปแบบการบริโภคของจีนเปลี่ยนแปลงไปมาก ไม่ว่าจะเป็นความต้องการในสินค้าเทคโนโลยีขั้นสูงเพิ่มขึ้น หรือการบริโภคที่พิจารณาเรื่องคุณภาพมากกว่าเรื่องราคาสินค้า ดังนั้นการผลิตสินค้าขั้นพื้นฐานไม่สามารถสนองต่อความต้องการของประชากรจีนที่เปลี่ยนแปลงไปได้อีกต่อไปแล้ว จีนจึงต้องไปลงทุนต่างประเทศเพื่อแสวงหาเทคโนโลยีใหม่ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้ตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนไปให้ได้ อีกทั้งกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมของจีนที่มีความเข้มงวดมากขึ้น ทำให้ภาครัฐกิจจีนจำเป็นต้องขยายธุรกิจเดิมๆ ไปในต่างประเทศแทนการผลิตเองในประเทศ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการภายในจีนบางส่วน และเพื่อรักษาตลาดในประเทศที่สามไว้ได้ นอกจากนี้เศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นมากของจีนทำให้ต้องกระจายความเสี่ยงของการลงทุน และความเสี่ยงของผลตอบแทนของสินทรัพย์ออกไปในต่างประเทศด้วย เช่น การลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศกำลังพัฒนาแทนการลงทุนในจีน (ชิลิตา แท่งเพชร และ วรีณี วงศ์คูไร, 2560) นอกเหนือจากปัจจัยภายในจีนเองแล้ว การเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกเองก็ส่งผลต่อการตัดสินใจของจีน เช่น กฎระเบียบข้อบังคับของการค้าโลกที่เข้มงวดขึ้น ข้อกีดกันทางการค้าหลากหลายรูปแบบมากขึ้น ความต้องการเงินทุนต่างชาติเพื่อพัฒนาสาธารณูปโภคของประเทศกำลังพัฒนาและอื่นๆ ดังนั้นการขยายการลงทุนไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกจึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) หรือ BRI Policy¹ ที่รัฐบาลจีนกำหนดขึ้นนั้น ส่งผลให้การลงทุนในอาเซียนซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างจีนกับภูมิภาคอื่นๆ มีการขยายตัวอย่างมากตามไปด้วย Zhang, Huang, Wu, Ye & Wang (2017) พบว่า ปริมาณการลงทุนของจีนในประเทศที่เป็นเส้นทางผ่านของ BRI เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 38 ในปี 2558 เมื่อเทียบกับปี 2557 ที่การลงทุนเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 20 และจากการรวบรวมข้อมูลของ Kasikorn Research (2017) พบว่าระหว่างปี 2557 – 2559 จีนมีการเพิ่มการลงทุนโดยตรง (FDI) มากที่สุดได้อาเซียน เมื่อเทียบกับการลงทุนของจีนในภูมิภาคอื่นๆ โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.2 ในขณะที่ลงทุนในประเทศอื่นๆ ในเอเชียเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.1 ในแอฟริกาตกลงร้อยละ 2.8 และลงทุนในประเทศในยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.7

การเพิ่มขึ้นของ FDI จากจีนในอาเซียนนั้น นอกเหนือจากความต้องการของจีนเองแล้ว ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศเองต่างก็มีความต้องการเงินทุนจากต่างประเทศเพื่อเข้ามาพัฒนาประเทศ ด้วยการดึงดูดเงินทุนต่างประเทศของกลุ่มอาเซียนนั้นเริ่มตั้งแต่ 2523 และเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่ปี 2533 เป็นต้นมา (Pasierbiak, 2015) โดยเฉพาะกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 5 ประเทศ ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และไทย ได้รับการพิจารณาว่าเป็นประเทศที่มีความน่าสนใจในการทำ FDI สูงสุดในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งไม่เพียงแต่ดึงดูดประเทศพัฒนาแล้วอย่างสหรัฐอเมริกา EU หรือญี่ปุ่นให้มาลงทุนเท่านั้น แต่ยังดึงดูดประเทศกำลังพัฒนาอย่างจีนให้สนใจเข้ามาลงทุนเพิ่มมากขึ้นด้วย จากข้อมูลสถิติอาเซียน 2560 พบว่าถึงแม้ว่าการทำ FDI ของจีนในอาเซียนในปี 2543 และ 2545 เป็นการถอนการลงทุน และหลังจากปี 2545 – 2551 มูลค่าการทำ FDI มีการเพิ่มขึ้นและลดลงบ้าง แต่ไม่เกิดการถอนการลงทุนสุทธิ โดยมูลค่าการทำ FDI อยู่ในปริมาณระหว่าง 154.6 – 1180.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่หลังจาก 2551 การทำ FDI เพิ่มขึ้นอย่างมาก จาก 777.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐเพิ่มขึ้นเป็น 8.17

¹ นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) หรือ BRI Policy เป็นแนวคิดของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ที่ต้องการสร้างความเชื่อมโยงของจีนกับ 64 ประเทศทั่วโลก ครอบคลุมประชากรราว 4,500 ล้านคน มี GDP รวมกันกว่า 23 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 62 และ 30 ของโลก โดยจีนจะพยายามส่งเสริมความเชื่อมโยงทั้งทางบก (เส้นทางสายไหมทางเศรษฐกิจ จำนวน 3 เส้นทาง) และทางทะเล (เส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 จำนวน 2 เส้นทาง) เชื่อมระหว่างอาเซียน เอเชีย แอฟริกา และยุโรป โดยมีการเชื่อมโยงความร่วมมือ ในหลายด้าน อาทิ ความร่วมมือด้านนโยบาย การเสริมสร้างสมรรถนะ การอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน และความร่วมมือด้านการเงิน ซึ่งมีจีนเป็นจุดศูนย์กลาง

พหุภาคีการค้าเสรีในอาเซียนปี 2555 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2553 ที่ข้อตกลง CAFTA (China – ASEAN Free Trade Agreement) ถึงกำหนดเวลาบังคับใช้ให้มีการลดภาษีนำเข้าให้เป็นร้อยละ 0 ระหว่างประเทศจีนกับประเทศสมาชิกอาเซียน ส่งผลให้มูลค่าการลงทุนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี จาก 2.07 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2552 เพิ่มเป็น 3.49 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2553 จนกระทั่งถึง 8.17 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2555 จนกระทั่งในขณะนี้จีนกลายเป็นประเทศผู้ลงทุนหลักในอาเซียน คือ เป็นผู้ทำ FDI อันดับ 4 ในอาเซียน ที่มีมูลค่าการลงทุนใกล้เคียงกับผู้ลงทุนอันดับที่ 2 และ 3

อย่างไรก็ตามการลงทุนของจีนในอาเซียนยังมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น ประเทศบรูไนนั้นจีนแทบจะไม่มีการทำ FDI ข้อมูลในปี 2545 – 2552 จีนมีการทำ FDI ในบรูไนคิดเป็นมูลค่าเพียง 22.5 ล้านดอลลาร์เท่านั้น และตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมาจีนมีการลงทุนในบรูไนน้อยมากจนทำให้การบันทึกสถิติเป็น 0.0 เท่านั้น แต่สำหรับประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม การลงทุนจากจีนนั้นจัดว่าเป็นการลงทุนหลักของทั้ง 4 ประเทศ ข้อมูลระหว่างปี 2553 – 2559 พบว่าจีนมีมูลค่าการลงทุนในกัมพูชาเป็นอันดับ 2 รองจากประเทศออสเตรเลีย และระหว่างปี 2550 – 2559 ประเทศจีนรวมฮ่องกง มีการลงทุนในธุรกิจเหมืองแร่ และสื่อสารโทรคมนาคมในประเทศลาวคิดเป็นร้อยละ 95 ของมูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมดที่เข้าสู่ประเทศลาว เป็นต้น

ประเทศสมาชิกอาเซียนถึงแม้จะตั้งอยู่ในภูมิภาคที่ใกล้เคียงกัน แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันมากมายในหลายด้าน จึงทำให้ปัจจัยที่จีนใช้พิจารณาเพื่อเลือกลงทุนในแต่ละประเทศในอาเซียนนั้นมาจากหลากหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาจากระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โครงสร้างขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ นโยบายการสนับสนุนการรับการลงทุนจากต่างประเทศ การยอมรับคนต่างชาติในประเทศปลายทาง นอกจากนี้ประเภทของธุรกิจที่จีนไปลงทุนในต่างประเทศก็ใช้เป็นปัจจัยในการพิจารณาเพื่อการลงทุนที่ต่างกันไป Zhang et al. (2017) พบว่าจีนมีการลงทุนด้านพลังงาน น้ำ น้ำมันและก๊าซ และเหมืองแร่ในประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมา ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ในขณะที่นักธุรกิจจีนจะลงทุนด้านเครื่องจักร อุตสาหกรรมเคมี โทรคมนาคม ธุรกิจการเงิน และบริการด้านธุรกิจ อินเทอร์เน็ต เอเชีย มาเลเซีย และสิงคโปร์

การที่จีนเลือกจะไปลงทุนในประเทศใดในอาเซียน จีนจึงต้องพิจารณาจากปัจจัยที่หลากหลาย ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจให้จีนมาลงทุนในแต่ละประเทศในอาเซียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับประเทศไทย เพราะหากทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้จีนเข้ามาทำ FDI แล้ว ผู้เกี่ยวข้องของไทยควรกำหนดนโยบายให้เหมาะสม เพื่อปรับปรุงขีดความสามารถการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้าน และสร้างความได้เปรียบในเชิงการค้าได้

การวิจัยครั้งนี้จะพิจารณาถึงปัจจัยของประเทศต่างๆในอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทำ FDI ของจีน จำนวน 13 ปัจจัย ซึ่งมีทั้งปัจจัยในปัจจุบันที่ทำการศึกษา และปัจจัยในปีก่อนหน้า ประกอบด้วย การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รายได้ต่อหัวของประชากร มูลค่าการนำเข้าส่งออกกับประเทศจีน ระดับการเปิดเสรีทางการค้ากับต่างประเทศ จำนวนนักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว มูลค่าการลงทุนโดยตรงต่างประเทศที่เข้าสู่แต่ละประเทศในอาเซียน จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ดัชนีการรับรู้การทุจริต อัตราแลกเปลี่ยนโดยเฉลี่ย รวมถึงปัจจัยของปีก่อนหน้าอย่างเช่น GDP ปีก่อนหน้า มูลค่าการลงทุนโดยตรงในแต่ละประเทศอาเซียนของจีนในปีก่อนหน้า มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากทั่วโลกในปีก่อนหน้า และมูลค่าการนำเข้าและส่งออกกับจีนในปีก่อนหน้า และเนื่องจากการลงทุนของจีนในบรูไนมีมูลค่าน้อยมากตามที่กล่าวไว้แล้ว ทำให้การวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาเพียง 9 ประเทศสมาชิกในอาเซียนเท่านั้น ยกเว้นประเทศบรูไน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการลงทุนของจีนในไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียนระหว่างปี 2543 – 2559
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ FDI ของจีนในไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆในอาเซียน

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. การลงทุนโดยตรง

การลงทุนโดยตรงต่างประเทศ (Foreign Direct Investment หรือ FDI) คือวิธีการเข้าสู่ต่างประเทศรูปแบบหนึ่ง ซึ่งรูปแบบการลงทุนสามารถแบ่งได้เป็น การลงทุนใหม่ (Greenfield investment) ซึ่งรูปแบบนี้จะเป็นที่ต้องการมากในประเทศผู้รับการลงทุน และการควบรวมและการซื้อกิจการ (Mergers and Acquisitions หรือ M&A) (Hills, 2009)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทำ FDI ในต่างประเทศหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับหลากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นขนาดของตลาด อัตราการเจริญเติบโต ความมั่นคงทางการเมือง ระดับการเปิดเสรีทางการค้า ข้อตกลงทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศและอื่นๆ ซึ่งแนวคิดที่เกี่ยวกับการทำ FDI ที่เป็นที่ยอมรับมากที่สุดคือ แนวคิด Eclectic Paradigm หรือ OLI – Model ของ Dunning (1979) เป็นแนวคิดที่กล่าวถึงบริษัทตัดสินใจจะใช้รูปแบบ FDI เพื่อเข้าสู่ต่างประเทศ หรือรูปแบบอื่นใดนั้น เช่น การส่งออก การร่วมทุน หรือการให้สิทธิในการผลิตนั้น บริษัทจะพิจารณาจากความได้เปรียบของบริษัท หากบริษัทมีความได้เปรียบครบทั้ง 3 ด้าน บริษัทจึงจะเลือกใช้วิธีการทำ FDI ในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ ซึ่งความได้เปรียบทั้ง 3 ด้านประกอบด้วย (1) ความได้เปรียบในด้านการเป็นเจ้าของ (Ownership Advantage) เช่น การมีอำนาจผูกขาดของบริษัทผู้ลงทุน หรือบริษัทเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตหรือเทคโนโลยีเฉพาะ (2) ความได้เปรียบด้านการดำเนินการภายในองค์กร (Internalization Advantage) เช่น การมีการจัดการบริหารที่ดี มีความสามารถในการควบคุมด้านการผลิตและด้านราคา หรือการที่บริษัทสามารถควบคุมทรัพยากรบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในการวิจัยและพัฒนา (3) ความได้เปรียบด้านที่ตั้ง (Location Advantage) คือ บริษัทสามารถใช้ความได้เปรียบของตนเองเพื่อใช้แรงงานที่มีค่าจ้างต่ำ แต่มีประสิทธิภาพในต่างประเทศได้ หรือสามารถใช้วัตถุดิบ และโครงสร้างภายในประเทศที่ไปลงทุนได้ หากบริษัทมีความได้เปรียบครบทั้ง 3 ด้านจะทำให้บริษัทตัดสินใจไปทำ FDI แทนการเข้าสู่ต่างประเทศด้วยรูปแบบอื่น เช่น หากบริษัทพบว่าประเทศปลายทางไม่มีปัจจัยการผลิตที่ต้องการถึงแม้ว่าบริษัทเป็นเจ้าของเทคโนโลยีเฉพาะก็จะตัดสินใจไม่ไปทำ FDI แต่จะทำการผลิตที่ประเทศตนเองแล้วทำการส่งออกไปแทน แต่หากบริษัทมีความได้เปรียบด้านเทคโนโลยี และการบริหารจัดการระดับโลก รวมถึงสามารถใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิตของประเทศปลายทางเพื่อผลิตสินค้าที่ต้องการได้ จะทำให้บริษัทตัดสินใจเข้าสู่ตลาดต่างประเทศด้วยวิธีการทำ FDI

Xaypanya et al. (2015) มีการแบ่งปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาเพื่อทำ FDI ออกเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยที่สามารถสังเกตเห็นได้ (Observable variables) เช่น เงินเฟ้อ ขนาดของผูบริโภค จำนวนสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ขนาดของการเปิดการค้าเสรี การกักเงินเพื่อพัฒนาประเทศ และปัจจัยที่สองคือ ปัจจัยไม่สามารถสังเกตเห็นได้ (Unobservable variables) เช่น การได้รับใบอนุญาต ทักษะในการจัดการองค์กร กฎหมาย และนโยบายภาครัฐ

นอกจากนี้จากการวิจัยยังพบว่าปัจจัยการลงทุนต่างประเทศว่าถึงแม้จะเป็นปัจจัยเดียวกัน แต่อาจส่งผลต่อการดึงดูดการลงทุนที่แตกต่างกันได้ เช่น จากงานวิจัยของ Onwuka (2011) พบว่าค่าจ้างแรงงานที่ต่ำทำให้มีการเข้าไปลงทุนในอาเซียนมาก เพราะหากค่าแรงยังต่ำแสดงถึงโอกาสในการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่น่าจะเพิ่มสูงขึ้น แต่ Agarwal (1980) พบว่าการทำ FDI ของบริษัทเยอรมันที่จะเข้าสู่ประเทศบราซิล อินเดีย เม็กซิโก และไนจีเรีย หากประเทศเหล่านี้มีค่าแรงที่สูงจะดึงดูดให้บริษัทเยอรมันไปลงทุน เพราะบริษัทมองว่าค่าแรงยิ่งสูงประสิทธิภาพการทำงานยิ่งดี หรือ Rugman (1980) พบว่าที่ตั้งของประเทศผู้ลงทุนกับผู้รับการลงทุนยิ่งห่างกันยิ่งจะทำให้เกิดการทำ FDI เพราะยิ่งระยะทางระหว่างประเทศห่างกันมาก จะทำให้เกิดค่าขนส่งสินค้าระหว่างประเทศมากขึ้น และจะก่อให้เกิดความล่าช้าในการตอบสนองกับลูกค้า ดังนั้นบริษัทจำเป็นต้องทำ FDI ในต่างประเทศเพื่อให้ความสามารถในการแข่งขันดีขึ้น ในขณะที่ Nilsson et al. (2004) กล่าวว่าความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมที่มากจะส่งผลด้านลบต่อการทำ FDI ดังนั้นผู้ลงทุนจะเลือกลงทุนในประเทศที่มีระยะทางใกล้กัน เพราะความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะน้อย นอกจากนี้ Bosco (2001) พบว่าประเทศในยุโรปตะวันออก 12 ประเทศ หากมีระดับการคุ้มครองทรัพย์สิน

ทางปัญญาสูงขึ้นจะดึงดูดให้ FDI เข้ามามากขึ้น ซึ่งต่างจาก Glass and Saggi (2002) ที่พบว่าประเทศยิ่งเพิ่มการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาสูงจะทำให้ FDI เข้าสู่ประเทศลดลง ซึ่งคล้ายคลึงกับ George et al. (2015) ที่กล่าวถึงความไม่แน่นอนของกฎหมายจะเปิดโอกาสให้เกิด FDI ในอาเซียนได้มากขึ้น และการทำ FDI จะเพิ่มมากขึ้นหากมีรัฐบาลของประเทศผู้รับการลงทุนเข้ามาเกี่ยวข้อง ที่กล่าวมาเป็นตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ประเทศผู้ลงทุนใช้พิจารณาเพื่อไปลงทุนในต่างประเทศ

2. การลงทุนโดยตรงจากจีน

เนื่องจากมูลค่าการทำ FDI ของจีนเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จึงทำให้มีการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้จีนไปลงทุนต่างประเทศกันอย่างแพร่หลาย และหลากหลายมุมมอง ทั้งมุมมองจากประเทศผู้ลงทุนอย่างจีน และมุมมองจากประเทศผู้รับการลงทุน เช่น ปัจจัยในการเลือกประเทศปลายทางในการทำ FDI ของจีน ปัจจัยที่ประเทศปลายทางดึงดูดให้จีนเข้าไปลงทุน รวมถึงผลกระทบจากการรับ FDI จากจีน ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมจากบทความ และบทความวิจัยในหลายประเทศ โดยเฉพาะการศึกษาถึงปัจจัยที่จีนใช้ในการตัดสินใจในการลงทุนโดยตรงในอาเซียนนั้น พบว่ามีหลายบทความกล่าวถึงการใช้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเพื่อพิจารณาตัดสินใจทำ FDI ในอาเซียน เช่น Qiao and Sha (2012) พบว่าขนาดของตลาด โครงสร้างขั้นพื้นฐาน (วัดจากจำนวนผู้มีโทรศัพท์ต่อหนึ่งพันคน) มูลค่าการส่งออกจากจีนมาที่อาเซียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการทำ FDI ของจีนในอาเซียน แต่สำหรับอัตราแลกเปลี่ยน ค่าแรง และอัตราการเก็บภาษีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการตัดสินใจมาทำ FDI ของจีนในอาเซียน สำหรับปัจจัยด้านการเมืองและนโยบาย Zhang et al. (2017) มีการศึกษาพบว่าบริษัทของจีนมักจะเลือกไปลงทุนในประเทศที่มีนโยบายให้ความเป็นอิสระด้านเศรษฐกิจมากกว่าประเทศที่มีกฎหมายเข้มงวด รวมถึงหากนโยบายดึงดูดเงินลงทุนต่างประเทศของประเทศผู้รับการลงทุนไม่ชัดเจนเองก็เป็นปัจจัยในการดึงดูดให้จีนเข้าไปลงทุนเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไปลงทุนด้านการแสวงหาแหล่งทรัพยากร นักลงทุนจีนมักจะหลีกเลี่ยงประเทศที่มีนโยบายที่ชัดเจน Ramasamy, Yeung and Laforet (2012) พบว่าเนื่องจากผู้ลงทุนในต่างประเทศของจีนนั้นส่วนมากเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ดังนั้นปัจจัยในการตัดสินใจไปทำ FDI หรือไม่จะขึ้นอยู่กับนโยบายด้านความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ มากกว่าการพิจารณาเรื่องกำไรหรือขาดทุน หรือการพิจารณาเรื่องความจำเป็นในการเปิดตลาดใหม่ในต่างประเทศ สำหรับปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ จากการศึกษาของ Zhang et al. (2017) พบว่าการที่จีนลงทุนในอาเซียนมากเพราะที่ตั้งของจีนติดกับอาเซียน เห็นได้จากการลงทุนจากมณฑลยูนนานและกวางสีมากที่สุดที่เข้ามาในเมียนมา ลาว และเวียดนาม เพราะมณฑลยูนนาน และกวางสีมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศดังกล่าว นอกเหนือจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การเมือง และภูมิศาสตร์แล้ว ด้านอื่นๆ อย่างเช่น วิจัยของ Shan, Lin, Li, & Zeng (2018) พบว่าทรัพยากรธรรมชาติของแอฟริกาไม่ใช่ปัจจัยที่ดึงดูดการลงทุนของจีน แต่กลับเป็นปัจจัยการมีสิทธิมีเสียงของประชาชน และภาระรับผิดชอบที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุน แต่ความมั่นคงทางการเมือง และคุณภาพของกฎระเบียบข้อบังคับจะส่งผลกระทบต่อการลงทุน

เห็นได้ว่าการทำ FDI ของจีนในแต่ละประเทศเกิดจากหลากหลายปัจจัย และแตกต่างกันมาก นอกจากนี้ปัจจัยที่ใช้พิจารณาเพื่อตัดสินใจทำ FDI ของจีน ถึงแม้ว่าจะเป็นปัจจัยเดียวกันแต่มีผลต่อประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนาแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ดังเช่น Chang (2014) พบว่าการทำ FDI ของจีนในประเทศพัฒนาแล้วจะมีจุดประสงค์เพื่อการลงทุนด้านเทคโนโลยี แต่การลงทุนในประเทศกำลังพัฒนาจะเป็นการลงทุนในด้านการแสวงหาทรัพยากร เช่นเดียวกับ Shan et al. (2018) ได้ข้อสรุปจากการวิจัยว่า การที่จีนลงทุนในประเทศที่อยู่ในทวีปแอฟริกันนั้น ปัจจัยสำคัญในการพิจารณาว่าจะเข้าไปทำ FDI หรือไม่คือ ความไม่ชัดเจนของนโยบายการลงทุน ยิ่งหากนโยบายการให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนมีความไม่ชัดเจนมากจะทำให้จีนสนใจเข้าไปลงทุนมากขึ้น ซึ่งต่างจากการตัดสินใจเข้าไปลงทุนในประเทศที่พัฒนาแล้ว เพราะว่าหากมีนโยบายการดึงดูดการลงทุนที่ชัดเจน จะทำให้จีนเข้าไปประเทศเหล่านั้นมากขึ้น และถึงแม้จะเป็นการเข้าไปดำเนินธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนาเหมือนกัน แต่ในแต่ละประเทศก็ยังมีความต้องการให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนในธุรกิจที่ต่างกัน เช่น รัฐบาลกัมพูชาจะเน้นเรื่องการพัฒนาโครงสร้าง

ด้านการขนส่ง ในขณะที่รัฐบาลอินโดนีเซียนอกจากต้องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและทำเรือแล้ว ยังเน้นการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมรถไฟฟ้า ประเทศลาวที่มีประเทศจีนเป็นผู้ลงทุนสูงสุด และตามมาด้วยไทยนั้นจะส่งเสริมให้มีการลงทุนในพลังงานสะอาด เช่น พลังงานน้ำและพลังงานชีวภาพ เพราะแม่น้ำโขงที่อยู่ในเขตประเทศลาวมีศักยภาพในการสร้างโรงงานพลังงานน้ำได้ถึง 10 โรง แต่ในขณะนี้มีการดำเนินงานอยู่เพียง 2 โรงเท่านั้น ในเมียนมาก็มีการวางแผนจะสร้างเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Economic Cooperation Zone: ECZ) และส่งเสริมให้มีนิคมอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น เวียดนามเองก็มีการส่งเสริมให้ทำธุรกิจที่เกี่ยวกับพลังงาน และสาธาณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น พลังงานลม ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม (Kasikorn Research, 2017)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละและค่าเฉลี่ย และศึกษาความสัมพันธ์ด้วยสมการถดถอยพหุคูณ (Stepwise multiple regression) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือน้อยกว่า ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดเรื่องปัจจัยที่ใช้ในตัดสินใจลงทุนในอาเซียนจาก Xaypanya et al. (2015) ที่พบว่าปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลให้ต่างประเทศตัดสินใจมาลงทุนในอาเซียนประกอบด้วย โครงสร้างขั้นพื้นฐาน ระดับของการเปิดเสรีทางการค้า ขนาคดตลาด การจัดการกับผลกระทบด้านลบจากอัตราเงินเฟ้อ แต่อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง GDP และการสนับสนุนจากภาครัฐไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาลงทุนในอาเซียนเป็นแนวทางในการวิจัย และเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของการลงทุนมากขึ้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลย้อนหลังของปีก่อนมาใช้ในการหาความสัมพันธ์ของการลงทุนของจีนในอาเซียนด้วย และมีการเพิ่มปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันมากขึ้น เช่น กลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมา เวียดนาม) ที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การก้าวล้ำทางเทคโนโลยีของจีน ธุรกิจภาคบริการที่มีการขยายตัวอย่างมาก การติดต่อผ่านทางอินเทอร์เน็ตที่ขยายตัวอย่างมากเพื่อลดต้นทุน และเพิ่มความเร็วในการดำเนินธุรกิจ ความโปร่งใสของภาครัฐในการบริหารประเทศ ดังนั้นบทความนี้กำหนดปัจจัยที่แตกต่างกันจำนวน 13 ด้าน เพื่อศึกษาว่าปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์ต่อจีนในการตัดสินใจเลือกประเทศปลายทางของการลงทุนหรือไม่ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะประเทศสมาชิกอาเซียน 9 ประเทศ ยกเว้นประเทศบรูไน เนื่องจากมูลค่า FDI ของจีนต่อบรูไนมีมูลค่าต่ำมาก

การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิซึ่งเป็นข้อมูลสถิติจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติจีน ข้อมูลสถิติประจำปีของอาเซียน ตั้งแต่ปี 2542 –2559 ข้อมูลที่นำมาใช้วิเคราะห์ถึงปัจจัยในการตัดสินใจมาลงทุนหรือไม่ของจีนประกอบด้วย 1. การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ใช้ข้อมูล GDP at Current Market Prices (ล้านดอลลาร์สหรัฐ) 2. รายได้ต่อหัวของประชากร ใช้ข้อมูล GDP Per Capita at Current Prices (ดอลลาร์สหรัฐ) 3. มูลค่าการนำเข้าและส่งออกกับประเทศจีน (ล้านดอลลาร์สหรัฐ) 4. ระดับการเปิดเสรีทางการค้ากับต่างประเทศ วัดจากมูลค่าการนำเข้าและส่งออกกับทั่วโลก (ล้านดอลลาร์สหรัฐ) 5. จำนวนนักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแต่ละประเทศ (พันคน) 6. มูลค่า FDI จากทั่วโลกที่เข้าสู่แต่ละประเทศในอาเซียน (Inward FDI) (ล้านดอลลาร์สหรัฐ) 7. จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต (Internet Subscribers) (ต่อ 100 คน) 8. ดัชนีการรับรู้การทุจริต โดยใช้ข้อมูลจาก Corruption Perception Index (คะแนนเต็ม 100 โดยตัวเลขยิ่งสูงแสดงถึงการคอร์รัปชันยิ่งต่ำ) และ 9. อัตราแลกเปลี่ยนโดยเฉลี่ยประจำปี (สกุลเงินท้องถิ่น/ดอลลาร์สหรัฐ) ร่วมกับการศึกษาข้อมูลในปีที่ผ่านมาอีก 4 ปัจจัยประกอบด้วย 1. GDP ปีก่อนหน้า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ) 2. มูลค่า FDI ของจีนปีก่อนหน้า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ) 3. มูลค่า FDI จากทั่วโลกปีก่อนหน้า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ) และ 4. มูลค่าการนำเข้าและส่งออกกับจีนในปีก่อนหน้า รวมทั้งสิ้น 13 ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าจีนมีการทำ FDI มากเป็นอันดับที่ 4 ในอาเซียน รองจาก สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น คิดเป็นประมาณร้อยละ 10 ของ FDI จากทั่วโลกที่ลงทุนในอาเซียน โดยมูลค่าที่จีนเข้ามาลงทุนในอาเซียนเริ่มมีมากขึ้นตั้งแต่ปี 2554 ที่มีปริมาณมากกว่าร้อยละ 5 จนกระทั่งปี 2559 มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 10 ใกล้เคียงกับสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่นที่เป็นผู้ลงทุนอันดับ 2 และ 3 ในอาเซียน ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 12.5 และ 11.8 (ASEAN Statistical Report, 2017) สอดคล้องกับข้อมูลของ Kasikorn Research (2017) ที่กล่าวว่าระหว่างปี 2557 - 2559 จีนมีการทำ FDI เพิ่มขึ้นในอาเซียนมากที่สุดเมื่อเทียบกับการที่จีนลงทุนในภูมิภาคอื่นๆ

ตารางที่ 1 ปริมาณการลงทุนโดยตรงสะสมของจีนในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนระหว่างปี 2543 - 2559 (ร้อยละ)

ประเทศ %	สิงคโปร์	กัมพูชา	ลาว	เมียนมา	เวียดนาม	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์	ไทย
2543-2553	44.08	8.49	1.42	10.41	8.64	0.41	21.37	- 0.02	5.20
2554-2559	60.94	5.50	5.14	5.15	6.98	4.88	6.54	0.28	4.59
2543-2559	55.94	5.82	4.36	8.32	6.99	3.92	8.90	0.22	5.53

จากข้อมูลปริมาณการทำ FDI ของจีนในแต่ละประเทศในอาเซียนระหว่างปี 2543 - 2559 รวม 17 ปี พบว่าจีนมีการทำ FDI ในสิงคโปร์เกือบจะมากที่สุดทุกปี จากตารางที่ 1 พบว่าจีนมีการทำ FDI สะสมในสิงคโปร์ปี 2543 - 2559 คิดเป็นร้อยละ 55.94 ของอาเซียน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดในอาเซียน เนื่องจากสิงคโปร์ถูกจัดอันดับว่าเป็นประเทศที่มีความง่ายในการดำเนินธุรกิจเป็นอันดับ 1 หรือ 2 อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2549 - 2559 (Doing Business Report, 2018)² สิงคโปร์มีความสะดวกในการดำเนินการจัดตั้งบริษัท เพราะมีระยะเวลา และค่าใช้จ่ายที่ชัดเจน รายได้เฉลี่ยของประชากรที่สูงที่สุดในอาเซียน การเป็นศูนย์กลางการคมนาคมที่มีประสิทธิภาพทั้งการขนส่งทางทะเลและทางอากาศ การเป็นศูนย์กลางทางการเงินที่สำคัญของโลก รวมทั้งกฎหมายที่อนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างได้ รวมถึงไม่มีการควบคุมการโอนเงินตราต่างประเทศ และผลกำไรในการประกอบธุรกิจออกนอกประเทศอีกด้วย นอกจากนี้ปัจจัยที่กล่าวมา จากตารางที่ 2 ยังพบว่าหากนักท่องเที่ยวจีนในสิงคโปร์มากขึ้น จะทำให้จีนทำ FDI ในสิงคโปร์เพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกับหลายธุรกิจ เช่น โรงแรมและที่พัก ร้านค้าและร้านอาหาร สถานที่ท่องเที่ยว บริการขนส่งและรถยนต์ให้เช่า และนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่เดินทางเข้ามาอาจมีจุดมุ่งหมายมากกว่าการท่องเที่ยว เช่น เพื่อแสวงหาโอกาสลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ในต่างประเทศ เพื่อศึกษาดูงานและสัมมนา เพื่อรับบริการทางการแพทย์หรือเพื่อวางแผนทางการศึกษา ดังนั้นเมื่อนักท่องเที่ยวมากขึ้น จึงเกิดโอกาสในการลงทุนเพื่อรองรับคนจีนที่เข้ามาในสิงคโปร์ นอกจากนี้สิงคโปร์ใช้ภาษาจีนกลางเป็นหนึ่งในภาษาราชการ ทำให้เพิ่มโอกาสในการการติดต่อสื่อสารกับนักลงทุนจีนอีกด้วย

² ที่มา: Doing Business Report Series - World Bank Group. Retrieved September 16, 2018, from <http://www.doingbusiness.org/en/rankings>

สำหรับการทำ FDI ของจีนใน CLMV เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากมูลค่าเพียง 30.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2543 เป็น 1.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2556 จนกระทั่งในปี 2559 การทำ FDI เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึง 2.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมมูลค่าที่จีนทำ FDI ใน CLMV ระหว่างปี 2543 – 2559 คิดเป็นร้อยละ 25.49 ของอาเซียน(ตามตารางที่ 1) ซึ่งสาเหตุที่จีนทำ FDI ใน CLMV เพิ่มขึ้นอย่างมากมายมาจากหลายปัจจัย เช่น CLMV มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง โดยพม่า ลาว และกัมพูชามีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2554-2558 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 7 ต่อปี และเวียดนามร้อยละ 6 ต่อปี แรงงานในวัยทำงานใน CLMV ที่มีอายุเฉลี่ย 19-28 ปีจำนวนเกือบ 180 ล้านคน ทำให้ต้นทุนแรงงานไม่สูง รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติทั้งบนดินและใต้ดิน ความหลากหลายทางชีวภาพ พื้นที่เกษตรที่ยังอุดมสมบูรณ์ แหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่ได้รับการบุกเบิกจำนวนมาก กฎระเบียบที่ให้สิทธิพิเศษต่างๆ ด้านภาษีเพื่อดึงดูดให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุน และ CLMV ยังเป็นพื้นที่เชื่อมโยงทางการค้าระหว่างมหาสมุทรอินเดียและทะเลจีนใต้ซึ่งเป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญของโลกอีกด้วย (คารบุษย์, 2560) จากตารางที่ 2 พบว่าในกัมพูชา ลาว เมียนมาเน้นการทำ FDI ของโลกเป็นไปในทิศทางเดียวกับการทำ FDI ของจีน แต่สำหรับเวียดนามซึ่งเป็นประเทศที่มีอาณาเขตติดกับจีนมากเป็นอันดับ 2 ในอาเซียนรองจากเมียนมา ส่งผลต่อการขนส่งและการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างเวียดนามกับจีนจึงมีโอกาสเกิดขึ้นได้มาก ดังนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ขยายตัวขึ้นจะส่งผลถึงธุรกิจที่เกี่ยวข้องของจำนวนมากขยายตัวขึ้นดังที่กล่าวมาแล้วในประเทศสิงคโปร์ นอกจากนี้จากตารางที่ 2 ยังพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการทำ FDI ของจีนในเมียนมากับเวียดนาม คือ การลงทุนโดยตรงจากจีนในปีก่อนหน้า และในกัมพูชา คือ การลงทุนจากทั่วโลกของปีก่อนหน้า แต่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการส่งออกและนำเข้าในปีก่อน และจากตารางที่ 2 ยังพบว่ามีเพียงกัมพูชาประเทศเดียวที่การทำ FDI ของจีนมีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต อาจจะมีสาเหตุมาจากประเภทธุรกิจที่จีนเข้าไปลงทุนในกัมพูชา จากข้อมูลปี 2558 และ 2559 จีนเป็นประเทศที่ทำ FDI เป็นสัดส่วนที่สูงมากในกัมพูชา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32 และ 22 จากมูลค่า FDI ทั้งหมดในกัมพูชา โดยเป็นการลงทุนในธุรกิจการเงิน และการประกันภัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30 และ 28 ในปี 2558 และ 2559³ ดังนั้นจากตารางที่ 2 จึงพบว่าเมื่อจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้นจะส่งผลให้จีนทำ FDI ในกัมพูชามากขึ้น เพราะนักลงทุนจีนจะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง

การทำ FDI ของจีนในมาเลเซียนั้น เปรียบเทียบระหว่างปี 2543-2553 กับ 2554-2559 ตามตารางที่ 1 พบว่าจีนเพิ่มการทำ FDI ในมาเลเซียจากสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.41 เป็นร้อยละ 4.88 ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อจีนทำ FDI ในมาเลเซียเพิ่มขึ้นนั้น นอกเหนือจากประชากรมาเลเซียจำนวนมากที่มีเชื้อสายจีน สามารถสื่อสารภาษาจีนได้ มีวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากจีน ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวที่สูงเป็นอันดับ 3 ในอาเซียน รองจากสิงคโปร์และบรูไน มาเลเซียยังอยู่บนเส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน⁴ ที่ผ่านพื้นที่ตั้งแต่ฟูโจว ฮานอย มาเลเซีย อินโดนีเซีย อินเดีย จนถึงสหภาพยุโรป และคาดว่าในอีก 20 ปีข้างหน้าจีนจะลงทุนในมาเลเซียเพิ่มขึ้นอีก 939 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (อัทธิ, 2561) นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับมาเลเซียที่ปรับขึ้นเป็นความสัมพันธ์หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์เมื่อปี 2556 เป็นต้นมาทำให้เกิดความร่วมมือในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว การป้องกันประเทศ และความมั่นคงมากขึ้น (China Xinhua NEWS, 2016) ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนอกจากจะส่งผลให้ FDI จากทั่วโลกเพิ่มขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้ FDI จากจีนเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับตารางที่ 2 ที่พบว่าการทำ FDI ของจีนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการทำ FDI ของโลก และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการทำ FDI ของจีนในปีที่ผ่านมา และอีกปัจจัยที่ส่งผลกับการทำ FDI ของจีนคือดัชนีการรับรู้การทุจริตสูงขึ้นหรือความโปร่งใส หากโปร่งใสมากขึ้นจะทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานต่ำลงและผลตอบแทนสูงขึ้นซึ่งจะดึงดูดให้จีนทำ FDI มากขึ้น

³ ASEAN Secretariat, 2017

⁴ เส้นทางสายไหมทางทะเล คือเส้นทางทางทะเลจากจีนมุ่งหน้าลงใต้แล้วเข้าสู่ทิศตะวันตก เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการค้าใน 3 ทวีป (BBC NEWS, 2560)

การทำ FDI ของจีนในอินโดนีเซียในช่วง 2543 - 2559 มีทั้งการเปลี่ยนแปลงมาก (ตารางที่ 1) แต่เนื่องจากอินโดนีเซียมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์กับจีนมาก เพราะอินโดนีเซียมีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับ 4 ของโลกรองจากจีน อินเดียและสหรัฐอเมริกา แต่อัตราการขยายตัวสูงกว่าจีน และสหรัฐอเมริกา โดยประชากรเกือบครึ่งอยู่ในวัยทำงาน และมีแนวโน้มว่าเป็นกลุ่มผู้บริโภคชนชั้นกลาง นอกจากนี้อินโดนีเซียยังมีทรัพยากรธรรมชาติอย่างแร่ธาตุ และเชื้อเพลิงอยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งอินโดนีเซียยังต้องการเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาศักยภาพในการผลิต จึงจำเป็นต้องดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศเข้ามา จากตารางที่ 2 พบว่าการนำเข้าและส่งออกกับจีนในปีก่อนเป็นปัจจัยเพียงปัจจัยเดียวที่มีความสัมพันธ์กับการที่จีนเข้ามาทำ FDI ในอินโดนีเซีย โดยที่เมื่อการค้าระหว่างจีนและอินโดนีเซียเพิ่มมากขึ้น โอกาสในการดำเนินธุรกิจอินโดนีเซียจะมากขึ้นด้วย ดังนั้นจึงทำให้นักลงทุนเพิ่มทำ FDI มากขึ้น

จีนมีการทำ FDI ในฟิลิปปินส์น้อยมาก ตามข้อมูลในตารางที่ 1 ปี 2543 - 2555 จีนมีการทำ FDI เพียงร้อยละ 0.22 เพราะมีถึง 7 ปีจากจำนวนรวม 13 ปีที่มีการถอนการลงทุนกลับจีน ซึ่งต่อมาในปี 2556 เริ่มมีการทำ FDI จากจีนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะปี 2558 จีนทำ FDI ถึง 59 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁵ เนื่องมาจากความขัดแย้งเรื่องการอ้างสิทธิ์เหนือทะเลจีนใต้ ตาม nine-dash line⁵ ซึ่งทับซ้อนกันอยู่หลายประเทศ ทำให้การค้าและการลงทุนระหว่างจีน และฟิลิปปินส์มีน้อยมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งมีคำพิพากษาจากศาลอนุญาโตตุลาการถาวร ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ว่า จีนไม่มีข้ออ้างทางประวัติศาสตร์ในการอ้างสิทธิ์ครอบครองเหนือพื้นที่ส่วนใหญ่ในทะเลจีนใต้ (มิตซุน, 2559) จึงทำให้โครงการก่อสร้างของจีนในทะเลจีนใต้ระงับลง รวมถึงนโยบายของประธานาธิบดีดูเตอร์เต้ก็ยังมุ่งเน้นที่ส่งเสริมการค้าและการลงทุนกับจีนมากกว่าเรื่องการอ้างสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ และนโยบายสร้างความสัมพันธ์ทางการทหารกับจีน และรัสเซียให้แน่นแฟ้นขึ้น แทนความสัมพันธ์เดิมที่เคยมีกับสหรัฐอเมริกา จากตารางที่ 2 พบว่าการลงทุนจากทั่วโลก และการลงทุนของจีนในปีก่อนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการทำ FDI ของจีนในฟิลิปปินส์ ดังนั้นหากจีนและฟิลิปปินส์มีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น น่าจะทำให้ FDI ของจีนในฟิลิปปินส์ในอนาคตเพิ่มขึ้น

การทำ FDI ของจีนในไทยนั้น จากตารางที่ 1 พบว่าระหว่างปี 2543 - 2559 มีปริมาณเงินลงทุนสะสมคิดเป็นร้อยละ 5.53 จากมูลค่ารวมทั้งหมดที่จีนทำ FDI ในอาเซียน โดยระหว่างปี 2543 - 2553 จีนทำ FDI ในไทยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.2 ของอาเซียน ต่อมาภายหลังระหว่างปี 2554 - 2559 มีสัดส่วนลดลงเหลือเพียงร้อยละ 4.59 จัดเป็นอันดับที่ 8 จาก 9 ประเทศที่ทำการศึกษา มากกว่าฟิลิปปินส์เพียงประเทศเดียวเท่านั้น ถึงแม้ว่าไทยเป็นประเทศที่ประชาชนไม่มีความรู้สึกต่อต้านจีน คนไทยส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีน ท่าเลที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียนที่สามารถขนส่งได้ทั้งทางถนน ทางน้ำ และทางอากาศ แรงงานมีทักษะ ฐานอุตสาหกรรมที่หลากหลาย อัตราภาษีค่อนข้างต่ำ นโยบายภาครัฐที่ส่งเสริมการลงทุนและดึงดูดนักลงทุนต่างชาติที่น่าสนใจ แต่เนื่องจากปัญหาความไม่แน่นอนทางการเมืองของไทย การขาดแรงงานคุณภาพสูงรวมทั้งขาดแรงงานชั้นพื้นฐาน งบประมาณในการวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ค่อนข้างต่ำ อาจทำให้ไทยดูมีความน่าสนใจน้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย และ CLMV จากตารางที่ 2 พบว่าสาเหตุที่จีนมีการทำ FDI ในไทยลดลงในช่วง 2554-2559 นั้น อาจมาจากปัจจัยด้านการรับรู้การทุจริต (CPI) หรือดัชนีความโปร่งใสที่มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับการทำ FDI เพราะเมื่อไทยมีค่า CPI ที่ดีขึ้นจะส่งผลให้จีนทำ FDI ในไทยลดลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Shan et al.(2018) ที่กล่าวว่า การเข้าไปลงทุนในประเทศที่กำลังพัฒนานั้น (ไทยจัดอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา)⁶ หากมีนโยบายการดึงดูดการลงทุนที่ชัดเจนแล้วจะทำให้จีนทำ FDI ลดลง นอกจากนี้ปัจจัย

⁵ เส้นประ 9 เส้น (nine-dash line) คือเส้นที่จีนลากจากแผ่นดินใหญ่ไกลออกไปถึง 2,000 กิโลเมตรครอบคลุมน่านน้ำในทะเลจีนใต้ โดยพื้นที่ร้อยละ 90 ได้ล้ำเข้าไปในน่านน้ำของฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และเวียดนาม ราว 200-300 กิโลเมตร ทำให้เกิดความขัดแย้งในอ่าวจอร์โดยกับฟิลิปปินส์ มาเลเซีย บรูไน เวียดนาม และได้หวัน (manager online, 2559)

⁶ ที่มา: International Monetary Fund's Economic Outlook Database, April 2018

อื่นที่มีความสัมพันธ์กับการทำ FDI คือ การลงทุนโดยตรงจากทั่วโลกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการทำ FDI ของจีน ซึ่งคล้ายคลึงกันกับประเทศอื่นๆในอาเซียน แต่มีเพียงในประเทศไทยประเทศเดียวที่พบว่า GDP ปีที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการทำ FDI ของจีน

ปัจจัยอื่นที่มีการศึกษา เช่น GDP ในปีปัจจุบัน GDP ต่อหัวประชากร อัตราแลกเปลี่ยน การเปิดเสรีทางการค้า มูลค่าการนำเข้าและส่งออกกับจีนในปีปัจจุบัน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการลงทุนโดยตรงของจีนใน 9 สมาชิกอาเซียน ซึ่งผลลัพธ์บางอย่างไม่ต่างจาก Xaypanya et al. (2015) ที่พบว่า อัตราแลกเปลี่ยน และ GDP ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาลงทุนในอาเซียน นอกจากนี้จากสมการคาดการณ์การลงทุนโดยตรงของจีนในประเทศไทยพบว่า GDP ของไทยในปีก่อนหน้าหากเพิ่มขึ้น 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คาดการณ์ว่าการลงทุนโดยตรงจากจีนมาไทยจะเพิ่มขึ้นเพียง 1,000 ดอลลาร์สหรัฐเท่านั้น ดังนั้นนอกจากไทยแล้ว GDP ในปีก่อนหน้าไม่มีความสัมพันธ์กับการทำ FDI ของจีนในประเทศอื่นในอาเซียนเลย

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำ FDI ของจีนในอาเซียนระหว่างปี 2543-2559

ตัวแปรทำนาย	ประเทศ								
	สิงคโปร์	กัมพูชา	ลาว	เมียนมา	เวียดนาม	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์	ไทย
การลงทุนโดยตรงจากทั่วโลก (WFDI)		0.153 (0.040)	0.639 (0.082)	0.582 (0.078)		0.015 (0.003)		0.006 (0.002)	0.060 (0.008)
การลงทุนโดยตรงจากทั่วโลกปีก่อน (LYWFDI)		- 0.177 (0.037)							
การลงทุนโดยตรงจากจีนปีก่อน (LYCFDI)				-5.893 (1.140)	- 0.536 (0.227)	0.753 (0.146)		0.781 (0.198)	
GDP ปีก่อน (LYGDP)									0.001 (0.000)
การส่งออกและนำเข้ากับจีนปีก่อน (LYTRADE)		10.434 (2.549)					0.857 (0.232)		
ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)						20.117 (5.284)			- 39.139 (16.401)
นักท่องเที่ยวจีน (CTOURIST)	2.988 (0.602)				0.492 (0.103)				
จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต (INTERNET USERS)		9.476 (3.253)							
R ²	0.655	0.984	0.825	0.823	0.665	0.869	0.511	0.876	0.896
Adjusted R ²	0.628	0.977	0.811	0.794	0.609	0.833	0.474	0.855	0.868
SEE	1286.67	26.562	97.62	195.443	151.296	47.63	201.35	7.19	108.006
F	24.642	152.402	61.269	27.984	11.906	24.309	13.603	42.331	31.654
p - value of F - test	0.000	0.000	0.000	0.000	0.001	0.000	0.003	0.000	0.000

- หมายเหตุ**
1. แสดงสัมประสิทธิ์การถดถอยเฉพาะที่มีนัยสำคัญที่ระดับ 5% หรือน้อยกว่า
 2. ใช้วิธีการถดถอยแบบขั้นบันได (Stepwise Regression) ในการเลือกสมการถดถอย
 3. จำนวนในวงเล็บ คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error) ของสัมประสิทธิ์การถดถอย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยระหว่างปี 2543 – 2559 พบว่าจีนทำ FDI สูงสุดที่สิงคโปร์ น้อยสุดที่ฟิลิปปินส์ หากแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงแรกระหว่างปี 2543 – 2553 จีนทำ FDI มากสุดในสิงคโปร์ และทำ FDI ในไทยมากกว่ามาเลเซีย ลาว และฟิลิปปินส์ แต่ช่วงระยะที่ 2 ระหว่างปี 2554 – 2559 จีนทำ FDI ในไทยมากกว่าฟิลิปปินส์เพียงประเทศเดียวเท่านั้น โดยมีปริมาณการลงทุนสะสมในไทย และฟิลิปปินส์แต่ละประเทศไม่ถึงร้อยละ 5 คือลงทุนเพียงร้อยละ 4.59 และร้อยละ 0.28 ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มประเทศ CLMV อินโดนีเซีย และสิงคโปร์อย่างเห็นได้ชัด และถึงแม้ว่าในช่วงระยะที่ 2 จีนทำ FDI สะสมในมาเลเซียไม่ถึงร้อยละ 5 เช่นกัน แต่เมื่อเทียบกับช่วงแรกที่มีเงินลงทุนสะสมเพียงร้อยละ 0.41 เห็นได้ชัดว่าเพิ่มขึ้นอย่างมาก ดังนั้นในขณะที่ประเทศในอาเซียนที่จีนเข้ามาทำ FDI น้อย และมีแนวโน้มลดลงมี 2 ประเทศ คือ ฟิลิปปินส์ และไทย เพื่อไม่ให้สูญเสียประเทศผู้ลงทุนที่สำคัญอย่างจีน ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงเสนอแนะแนวทางที่ไทยควรเร่งปรับปรุงและพัฒนาต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการทำ FDI ของจีนในอาเซียนเกือบทุกประเทศคือ การทำ FDI จากทั่วโลก และการทำ FDI ของจีนในอาเซียนในปีก่อนหน้า ดังนั้นหากไทยกำหนดนโยบายดึงดูด FDI ให้มีความน่าสนใจแล้ว ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาแรงงานให้เป็นแรงงานที่มีประสิทธิภาพ เหมือนแรงงานของประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียมากกว่าการแข่งขันด้านแรงงานราคาถูก หรือการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างจริงจัง การมีการวางแผนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เพราะนอกจากจะดึงดูดการทำ FDI จากทั่วโลกแล้ว ยังดึงดูดการทำ FDI ของจีนด้วย

2. ปัจจัยอื่นที่มีความสัมพันธ์กับการลงทุนโดยตรงของจีนในอาเซียน คือ จำนวนนักท่องเที่ยวจีน (CTOURIST) ที่เข้ามาท่องเที่ยว ดังนั้นนอกเหนือจากการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจีนแล้ว ไทยควร พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้หลากหลายมากขึ้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมทำทนายและกีฬา การท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ ซึ่งในปัจจุบันนี้ไทยมีศูนย์รักษาผู้มีบุตรยากที่เจาะกลุ่มเป้าหมายเป็นลูกค้าจีนเข้ามาใช้บริการรักษาในไทยเป็นจำนวนมาก รัฐบาลจึงควรเข้มงวดในเรื่องความปลอดภัยของลูกค้าที่มาใช้บริการ และความเชี่ยวชาญของศูนย์ที่ทำการรักษา ให้ผู้ลงทุนปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นระยะยาวให้กับไทย นอกจากนี้กระแสนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในขนบธรรมเนียมและประเพณีของท้องถิ่น ลองทำอาหารพื้นเมือง เรียนรู้การอยู่ร่วมกับคนในชุมชนนั้นๆ ก็ได้รับความนิยมมากขึ้น ดังนั้นภาครัฐควรเข้ามาดูแลให้ดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยต้องไม่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมชุมชน อีกทั้งกระแสนักท่องเที่ยวด้วยตัวเองของนักท่องเที่ยวจีนได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างมากหลังจากที่ภาพยนตร์จีนเรื่อง Lost in Thailand ออกฉายในปี 2555 และเพื่อให้ตอบสนองกับคนจีนซึ่งเป็นผู้นำทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ภาครัฐควรร่วมมือกับเอกชนเพื่อให้สร้างแอปพลิเคชันต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวสามารถหาข้อมูล จองที่พัก จองร้านอาหาร จองตั๋วโดยสาร จองบัตรเข้าสถานที่ท่องเที่ยว ซื้อสินค้าและบริการประเภทต่างๆ ได้โดยไม่ต้องมีความปลอดภัยสูง และสามารถตรวจสอบได้

3. ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานที่วัดจากจำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ต หากเพิ่มขึ้นจะทำให้มูลค่า FDI ของจีนในกัมพูชามากขึ้นนั้น ไทยควรปรับปรุงเครือข่ายการสื่อสารให้ทันสมัย และมีคุณภาพสูงขึ้น อีกทั้งกำหนดราคาให้มีการแข่งขันกันได้มากขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ

4. ปัจจัยหนึ่งที่ที่น่าสนใจในการทำการศึกษเพิ่มเติม คือดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) หรือดัชนีความโปร่งใส ที่มีความสัมพันธ์ต่อมูลค่าการทำ FDI ของจีนในไทยกับมาเลเซียให้ผลการศึกษาที่ต่างกันออกไป คือ เมื่อค่า CPI สูงขึ้น จีนจะทำ FDI ในมาเลเซียเพิ่มขึ้น แต่จะทำ FDI ในไทยลดลง ดังนั้นควรศึกษาเพิ่มเติมว่า เพราะเหตุใดจึงไทยมีดัชนีความโปร่งใสลดลง ยิ่งกลับจะดึงดูดให้จีนมาลงทุนมากขึ้น

บรรณานุกรม

- ชลิตา แห่งเพ็ชร และวรีณี วงศ์โอโร. (2560). *เส้นทาง การลงทุนจากแดนมังกร FAQ ISSUE 116*. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2561, จาก <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/FAQ>
- ดารบุษย์ ปภากาจน์. (2560). *ทำไมจึงต้อง CLMV*. สืบค้น 15 กันยายน 2561, จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/640645>
- ทีมข่าวต่างประเทศ. (2559, 21 ตุลาคม). *ฟิลิปปินส์แจงวุ่น ยันล้มพันธสัญญายังคงเดิม ชี้แค่ไม่ต้องการพึ่งพาชาติตะวันตกมากเกินไป*. สืบค้น 15 กันยายน 2561, จาก https://www.matichon.co.th/foreign/news_330842
- พรณพิไล นาคธณ. (2559, 16 กรกฎาคม). *แผนที่เส้นประ 9 เส้น ปฐมบทแห่งความขัดแย้งในทะเลจีนใต้*. สืบค้น 15 กันยายน 2561, จาก <https://mgronline.com/china/detail/9590000069661>
- ภาคย์ บุญนุช. (2557). *จีนทุ่มซื้อโลก บั๊จจัยและเบื้องหลังการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีน, ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย - จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ*. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2561, จาก <http://www.vijaichina.com>
- สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. (2560). *ทุนจีนกินรวบอาเซียนตั้งแต่เศรษฐกิจโครงสร้างยันค่าปลีก*. สืบค้น 15 กันยายน 2561, จาก iQ NewsClip. 64(50), 23
- อัทธ์ พิศาลวานิช. (2561). *มาเลเซียทบทวนลงทุนจีน, คอลัมน์ ASEAN*. สืบค้น 15 กันยายน 2561, จาก <https://www.posttoday.com/aec/column/556789>
- China Xinhua NEWS. (2559, 1 พฤศจิกายน). *นายกรัฐมนตรีมาเลเซียชี้จีนเป็นมิตรแท้ และหุ้นส่วนที่ดี*. สืบค้น 15 กันยายน 2561, จาก <https://www.facebook.com/XinhuaNewsAgency.th/posts>
- CRI online. (2559, 12 สิงหาคม). *จีนเพิ่มการลงทุนในอินโดนีเซียมากขึ้น ช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน*. สืบค้น 15 กันยายน 2561, จาก <http://thai.cri.cn/247/2016/08/12/223s244957.html>
- Agarwal, J. P. (1980). Determinants of foreign direct investment: A survey. *Review of World Economics*, 116(4), 739 – 773.
- Ahmad, F., Draz, M. A., & Su, C. Y. (2018). What drives OFDI? Comparative evidence from ASEAN and selected Asian economies. *Journal of Chinese Economic and Foreign Trade Studies*, 11(1), 15-31.
- ASEAN STATISTICAL YEARBOOK. (2017), Jakarta, ASEAN Secretariat, December 2017. Retrieved April 22, 2018, from <https://www.aseanstats.org/ebooks/ebook>
- Bosco, M. G. (2001). Does FDI contribute to technological spillovers and growth? A panel data analyses of Hungarian firms. *Transnational Corporations*, 10(1), 43-68.
- Chang, S. (2014). The determinants and motivations of China's outward foreign direct investment: A spatial gravity model approach. *Global Economic Review*. 43(3), 244-268.
- Charles W.L. Hill. (2009). *International Business: Competing in the global marketplace* (7th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Daly, K., & Tosompark, C. T. (2011). Determinants of foreign direct investment in Thailand, In the impact of the global financial crisis on emerging financial markets, *Contemporary Studies in Economic and Financial Analysis, Emerald Group Publishing Limited*, (93), 709-718
- Dunning, J. H. (1979). Toward an eclectic theory of international production: Some empirical tests. *Journal of International Business Studies* 11(1), 9-31
- George, O. White III, Chizema, A., Canabal, A., & Perry, M. J. (2015). Legal system uncertainty and FDI attraction in Southeast Asia. *International Journal of Emerging Markets*. 10(3), 572-597. Retrieved from <https://www.emeraldinsight.com>

- Glass, A.J., & Saggi, K. (2002). Intellectual property Rights and foreign direct investment. *Journal of International Economics*. 56(2), 387-410.
- Kasikorn Research. (2017). ASEAN investment update 4Q, 2017, China's continuous infrastructural investments in ASEAN to enhance ASEAN preparedness for domestic and international trade and investment. Retrieved April 23, 2018, from https://aecplusadvisory.asccb.com/EN/AEC/EconomyIndustry/Documents/ASEAN_INVESTMENT_UPDATE_2017-4_EN_Final.pdf
- Keorite, M., & Huang, P. (2016). The impacts of Chinese direct investment in Thailand on the Sino - Thai bilateral trade. *Journal of Chinese Economic and Foreign Trade Studies*. 9(1), 24 -39
- Kim, W., Choy, W., & Zhang, Y. M. (2011). Economic relations between China and ASEAN: 1970-2010. *Chinese Management Studies*. 5(1), 20-34.
- Li, F., Wang, J.Y., & Chen, G. (2012). Literature review on the determinants of FDI. *Journal of Guangxi Financial and Economics School*. 25(3), 58-63.
- Li, Q. M., Scollay, R., & Maani, S. (2016). Effects on China and ASEAN of the ASEAN-China FTA: The FDI perspective. *Journal of Asian Economics*. 44, 1 -19.
- Liu, W. D. (2015). Scientific understanding of the belt and road Initiative of China and related research theme. *Progress in Geography*. 34(5), 538-544.
- National Bureau of Statistics of the People's Republic of China. (2016). 2016 Statistical bulletin of China's outward foreign direct investment. Retrieved April 23, 2018, from www.laodongfa.com/index/download/id/66111.html2016
- Nilsson, C., Nobel, P., & Skarin, S. (2004). *FDI –A Matter of Distance*. (Master's thesis, School of Economics and Management Lund University, Lund). Retrieved from <http://lup.lub.lu.se/luur/download>
- Onwuka, & Odulukwe, K. (2011). Wage rate, regional trade bloc and Location of Foreign Direct Investment Decisions, *Asian Economic and Financial Review*, 1(3), 134 -146.
- Pasierbiak, P. (2015). *Development of Chinese foreign direct investment in the ASEAN 2003 -2013* (Research report). Wroclaw; University of Economics.
- Qiao, H.C., & Sha, W.B. (2012). An empirical research of FDI determinants from China to ASEAN: Based on panel data test of ASEAN. *Journal of Guangxi Economics and Financial*. 6(3), 1-6.
- Ramasamy, B., Yeung, M., & Laforet, S. (2012). China's outward foreign direct investment: Location choice and firm ownership. *Journal of World Business*. 47, 17-25
- Rugman, A. M. (1980) Internalization as a general theory of foreign direct investment: A Re-appraisal of the Literature. *Review of World Economics*. 116(2), 365-379.
- Shan, S., Lin, Z.B., Li, Y.L., & Zeng, Y. (2018). Attracting Chinese FDI in Africa: The role of natural resources, market size and institutional quality. *Critical perspectives on international business*.14(23), 139-153.
- Skulska, B. (2011). Process of the economic integration of China with ASEAN Countries. *An Overview, Folia Oeconomica Stetinensia*. 10(1), 36-52.
- Xaypanya, P., Rangakulnuwat, P., & Paweenawat, S.W. (2015). The determinants of foreign direct investment in ASEAN: The first differencing panel data analysis. *International Journal of Social Economics*. 42(3), 239-250.
- Zhang, H. O., Huang, G. Z., Wu, K. M., Ye, Y. Y., & Wang, Y. (2017). Characteristics of China's OFDI and related economic geography research themes: Based on an analysis of Chinese investment in the world and ASEAN Countries. *Tropical Geography*, 37(4), 443-451.